

ریشه های انقلاب

آموزشگاه فنی شهید رجایی قوچان
نیمسال دوم سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸

مدرس:

جواد توحیدی فر

مفهوم انقلاب

- واژه ((Revolution)) از اصطلاحات علم اختر شناسی بوده که به معنای چرخش دورانی افلاک و بازگشت سیاره گان به جای اول به کار می رفته است اما امروزه در مورد مسائل گوناگونی مانند انقلاب صنعتی، اجتماعی، فکری و... به کار می رود منظور از انقلاب در این کتاب انقلابهای اجتماعی وبزرگ است.

عوامل انقلاب

1. نارضایتی عمیق از وضع موجود
2. ظهور و گسترش ایدئولوژی (های) جدید جایگزین
3. گسترش روحیه انقلابی
4. رهبری و نهادهای بسیج گر

عناصر انقلاب

1. شرکت توده ها (مردمی بودن)
2. وجود عنصر خشونت
3. تغییر ساختارهای اجتماعی - سیاسی جامعه

تفاوت انقلاب با دیگر پدیده ها

1. رفرم

- رفرم به تغییرات تدریجی و جزئی که از سوی حاکمان به صورت قانونی و مسالمت آمیز انجام پذیرد گفته میشود. رفرم بر خلاف انقلاب از سوی رژیم سیاسی حاکم تحقق می پذیرد و اموری مانند بسیج توده ای، تغییر رژیم سیاسی و خشونت در آن راه ندارد .

2- نهضت

- نهضت (جنبش) حرکتی معمولاً دراز مدت است که ممکن است انقلاب فقط بخشی از آن به شمار آید. و ممکن است به شکل تلاشهای فکری و فرهنگی آغاز شده، سپس در اثر گسترش افکار جدید، رنگ سیاسی و انقلابی به خود گیرد و حتی به انقلاب منجر شود.

3. کودتا

- کودتا اقدام سریع گروهی از نظامیان علیه یک رژیم سیاسی است که به دنبال انتقال و جابجایی قدرت از طریق خشونت نظامی می باشد.
- از ویژگی های انقلاب بی بهره است. نتایج آن یکسان نیست زمانی تنها به تغییرات سیاسی و گاهی نیز سبب تغییرات عمیق اجتماعی و اقتصادی و... می گردد.

4-شورش

- حرکتی مقطعی یا واکنشی با ماهیت و دامنه های متفاوت است که گاه مقدمه حرکتی انقلابی است.
- بسیاری از مواقع از همراهی مردم، ایدئولوژی جدید و برنامه ای برای تغییر نهادهای سیاسی و اجتماعی برخوردار نیست. و بسیاری از آنها در مدت کوتاهی سرکوب می شود یا فرومی نشیند.

5- جنگ داخلی

- مبارزه مسلحانه برای کسب قدرت میان طرفهای درگیر در یک کشور است که به سبب طغیان بخشی از قدرت علیه بخش دیگر و یا درخواست تجزیه ارضی، خود مختاری و... از سوی گروهی از ساکنان کشور میان گروههای مسلحانه خواستار قدرت صورت می گیرد.

رویکردهای مختلف در تحلیل انقلاب اسلامی ایران

- نگاهی دقیق به منابعی که تاکنون در باره انقلاب اسلامی ایران نگاشته شده، نشان می دهد که این آثار بر یک یا تعدادی از عوامل و یا بر همه عوامل فرهنگی، جامعه شناختی، اقتصادی، و... در وقوع انقلاب اسلامی تاکید کرده اند. که به چند مورد اشاره می شود.

یک نوع دسته بندی رهیافتها در مورد انقلاب اسلامی ایران

رهیافت چند علیتی به انقلاب	تاکید بر عوامل فرهنگی	تاکید بر عوامل سیاسی	تاکید بر عوامل روانشناختی	تاکید بر عوامل اقتصادی و اجتماعی
مثالها: 1. مایکل فیشر در کتاب ایران اختلاف مذهبی تا انقلاب 2. نیکی کدی در کتاب ریشه های انقلاب ایران 3. فرد هالیدی در مقاله انقلاب ایران توسعه ناموزون و مردم گرایی مذهبی 4. جان فوران در کتاب مقاومت شکننده	مثالها: 1. علی دوانی در کتاب نهضت روحانیون ایران 2. حامد الگار در کتاب ریشه های انقلاب اسلامی 3. آصف حسین در کتاب ایران اسلامی انقلاب و ضد آن 4. گیلز کپل در کتاب انتقام خداوند	مثالها: 1. ایرواند آبراهامیان در مقاله علل ساختاری انقلاب ایران که بر مبنای نظریه انقلاب هانتینگتون نوشته اند، در کتاب ریشه های اجتماعی انقلاب و جerald گرین در مقاله ضد بسیج به عنوان یک روش انقلابی	مثالها: 1. ماروین زونیس در کتاب شکست شاهنامه، 2. افرادی که بر اساس روش روانشناسی اجتماعی جیمز دیویس تحلیل می کنند 3. نویسندگانی که بر مبنای نظریه محرومیت نسبی تد رابرت گر مطلب نوشته اند ،مانند فرخ مشیری در کتاب دولت و انقلاب اجتماعی در ایران	مثالها: 1. رابرت لونی در کتاب ریشه های اقتصادی انقلاب ایران 2. تدا اسکاچپل در مقاله دولت تحصیلدار و اسلام شیعی در انقلاب ایران 3. همایون کاتوزیان در کتاب اقتصاد سیاسی ایران 4. افرادی که بر اساس نظریه های مارکسیستی و نظریه نظام جهانی والرشتاسن مطلب می نویسند.

چند دیدگاه و نظریه‌های امن انقلاب و انقلاب اسلامی ایران

1- تداوم اسکاچیل:

- وی با دیدن انقلاب ایران از نظریه خود که نقش اراده را در وقوع انقلاب نفی می‌کرد برگشت و گفت ((اگر در دنیا تنها یک انقلاب، آگاهانه ساخته شده باشد آن انقلاب ایران است.))

2- ماروین زونیس:

- وی در تحلیل انقلاب ایران به بررسی روانشناسی شاه پرداخته و معتقد است تا زمانی که عواملی (مانندارنست پرون، اسدالله علم، و...) قدرت روانی لازم را به شاه تجویز می کردند خلی وارد نمی شد. اما در زمان وقوع انقلاب همه آن عوامل از دست رفته بودند.

3-نظریه جیمز دیویس

- طبق این نظریه اگر جامعه ای برای مدتی نسبتاً طولانی وضعیت اقتصادی بهتری داشته باشد و سپس، کسب آنها با رکوردی سریع مواجه شود دچار اغتشاش خواهد شد که ممکن است موجب شورش یا انقلاب شود.

4- نظریه چالمرز جانسون

- بر اساس این دیدگاه، انقلاب در اثر سه عامل متوالی به وقوع می پیوندد:
- عدم تعادل (رکود قدرت) + ناسازگاری نخبگان حکومتی + عوامل شتابزا «««««««« انقلاب

5-نظریه میشل فوکو

- اساس تحلیل فوکو عدم وجود انگیزه های مادی و اتفاقی و تصادفی نبودن انقلاب ایران و تاکید بر نقش رهبری مذهبی و ایجاد تغییر در خویشتن، معنویت گرای سیاسی و فرامدرن بودن انقلاب ایران

برخی از ویژگیهای جامعه ایران در قرن نوزدهم

- -اختلافات فرقه ای و قومی
- مذهب عامل انسجام ملی
- استبداد و خشونت دولتها و حاکمان
- شکستهای متوالی از دول روس و انگلیس
- عدم مشروعیت مذهبی
- اغلب جامعه روستایی و عشایری

قیام تنباکو

- پس از واگذاری امتیاز انحصار توتون و تنباکوی ایران به شرکت انگلیسی رژی تجار تهران و سپس مردم شیراز به رهبری سیدعلی اکبر فال اسیری و نهایتاً فتوای تحریم توتون و تنباکو توسط میرزای شیرازی و لغو امتیاز همراه بود.

پیامد های قیام تنباکو

- نماینگر قدرت مردم در مقابل حاکمان خود کامه قاجار و اولین مقاومت همگانی علیه استعمار خارجی بود
- از ظهور سیاسی روحانیت به عنوان رهبران جنبش اجتماعی خبر داد.
- دمیده شدن روحی تازه در کالبد مردم
- سست شدن مشروعیت سلطنت قاجاری

برخی از عوامل رشد اعتراضات پس از قیام تنباکو

1. ضعف دولت

2. اعطای امتیاز به بیگانگان و عقد قرارداد های استعماری

3. ظلم و ستم حکام

4. بحران اقتصادی

5. رشد آگاهی سیاسی مردم

6. ضعف و بیماری مظفر الدین شاه

مهمترین اتفاقات قبل از مشروطه

1. اتحاد بهبهانی، طباطبایی علیه دولت استبدادی
2. اجتماع مردم در باغ میکده و انتخاب کمیته 9 نفره
3. هجرت علما به حضرت عبد العظیم و قم
4. درخواست تاسیس عدالتخانه و...
5. اهانت نوز بلژیکی به روحانیت و...

زمینه آشنایی مردم با مفهوم مشروطه

- پناه بردن عده ای از مردم و روشنگران به سفارت انگلیس که به مدت یک ماه که باعث آشنا شدن مردم با مفهوم مشروطه گردید و تقاضای عدالتخانه به مجلس شورا تغییر یافت و باعث صدور امضا مشروطه در مرداد 1285 از سوی مظفر الدین شاه گردید.

علل نارضایتی علما از دربار قاجار

1. نفوذ بیگانگان و اعطای امتیازات و نگرانی علما از رواج فرهنگ غربی

2. ضعف و فساد در دستگاه قاجار

روحانیت و مشروطه

- ابتدا مهمترین قدرت حامی مشروطه بود. سپس به خاطر برخی کجروی ها عده ای از علما به مبارزه با آن پرداختند و عملاً به دو دسته تقسیم شدند

1. شیخ فضل ا... نوری که از حمایت سیدکاظم یزدی برخوردار بود.

2. نائینی که از حمایت آخوند خراسانی و... برخوردار بود.

ویژگیهای روشنفکران ایران در قرن 19

- نگاه به غرب با حسرت و حیرت و برخورد غیر نقادانه با آن
- جذب شدن در سازمان های فراماسونری
- گسترش مفاهیم غربی و بی اعتنایی به سنتهای مذهبی
- اعتماد بیش از اندازه به دولتهای غربی
- نبود پایگاه مردمی

عوامل شکست مشروطه

1. عوامل درونی:

- ابهام در ایدئولوژی مشروطیت
- ماهیت متفاوت نیروهای مشروطه خواه
- نفوذ عناصر مستبد و وابسته و غربزدگی افراطی
- ناکامی در ایجاد یک دولت مرکزی کارآمد

2. عوامل بیرونی:

اتحاد روس و انگلیس

مهمترین جنبش های مردمی پس از جنگ جهانی

1299-1304

- میرزا کوچک خان قیام مسلحانه ای را در جنگهای گیلان در واکنش به فساد حاکم بر کشور سازمان داد.
- قیام شیخ محمد خیابانی برای ریشه کنی هرج و مرج در آذربایجان.
- قیام تنگستانیها با حمایت علمای فارس علیه نفوذ انگلستان در جنوب.

روی کار آمدن رضا خان

- انگلستان برای تثبیت وضعیت سیاسی و... خود رضاخان میرپنج را برای کودتای سوم اسفند 1299 انتخاب کرد.
- وی با سازماندهی ارتش و ایجاد امنیت محبوبیت زیادی به دست آورد. و در 1305 رسماً تاجگذاری کرد.

وضعیت اقتصادی در دوران رضا شاه

- درآمد عمده کشور مصرف ارتش و نظام می شد.
- کشاورزان با فقر روبرو بودند.
- نابودی صنعت دامداری با اسکان عشایر
- اگرچه اقتصاد رشد داشت اما عمدتاً به نفع رضا شاه و طرفدارانش صورت گرفت.

اقدامات سیاسی و فرهنگی دولت رضا شاه

- استبداد و خشونت
- ستیز با مذهب و نهادهای مذهبی با هدف نابودی تشیع
- نابودی هرگونه نهاد اجتماعی و مجرای همبستگی
- باستانگرایی ناسیونالیستی
- سیاست یکپارچه سازی قومی و فرهنگی

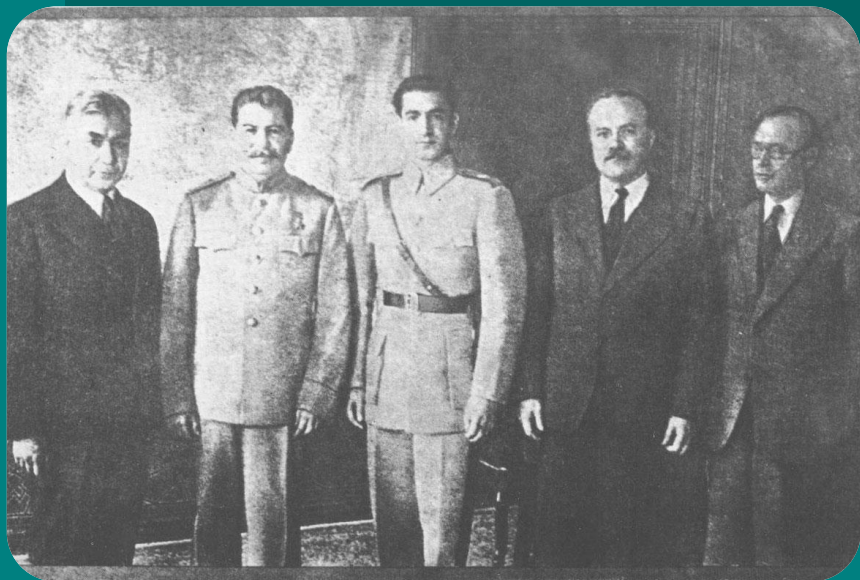
برخی از وقایع دوران محمد رضا پهلوی

- اشغال ایران
- نهضت ملی شدن نفت
- کودتای 28 مرداد 1332
- قیام امام خمینی
- قیام 15 خرداد 42
- تشدید وابستگی و استبداد (1343-55)
- آغاز مخالفت های علنی از سال 1355 به بعد

پیامدهای اشغال ایران

- آزادی احزاب و جناحهای سیاسی
- پراکندگی قدرت میان مجلس، دولت، احزاب، سفارتخانه های خارجی و دربار
- تغییر پی در پی دولتمردان و کابینه ها

نهضت ملی شدن صنعت نفت

- طرح ملی شدن صنعت نفت اولین بار با پیشنهاد رحیمیان نماینده قوچان در مجلس چهاردهم مطرح شد که حتی مصدق هم از آن حمایت نکرد
- با وجود مخالفت‌های بسیار داخلی و خارجی صنعت نفت ایران در اسفند ماه 1329 ملی اعلام شد.

بنام سعادت ملت ایران و منظور ملک بی‌آمین صلح جهانی
امضاء کنندگان ذیل پیشنهاد می‌نماییم که صنعت نفت ایران
در تمام مناطق کشور بدون استثنا و آبی اعدام شود یعنی تمام
عملیات اکتشاف، استخراج و بهره برداری در دست دولت

قلمبرگور
حسن مین
دکتر محمد زاهد
دکتر محمد زاهد
دکتر محمد زاهد
دکتر محمد زاهد

لایحه انجمنهای ایالتی و ولایتی

- دولت علم در مهرماه 1341 آن را مطرح کرد
- بادعوت امام خمینی علمای قم مخالفت خود را اعلام داشته و خواستار لغو آن شدند.
- لغو این لایحه اولین رویارویی جدی شاه و علما بود.

اصول انقلاب سفید

- این برنامه که به انقلاب شاه و ملت نیز مشهور بود شامل شش اصل می شد که شخصا توسط شاه مطرح گردید.
- مخالفت علما با آن بخاطر وابستگی دولت به آمریکا و ادامه سیاست های ضد مذهبی
- امام خمینی انتخابات در این زمینه را تحریم کرد.

قیام یانزده خرداد

- امام در 13 خرداد مصادف با روز عاشورا حمله رژیم به فیضیه را محکوم کرد.
- رژیم در سحرگاه 15 خرداد امام را دستگیر و به تهران منتقل کرد
- در بسیاری از شهرها تظاهرات برپا گردید و شاه دستور سرکوب معترضان را صادر کرد.

پیامدهای قیام پانزده خرداد

- ناامیدی مخالفان از دولت پهلوی
- تغییر شیوه سنتی مبارزه به مبارزه مسلحانه
- انتقال رهبری مبارزه سیاسی به روحانیت و خاصه شخص امام خمینی
- از بین رفتن بقایای مشروعیت رژیم و تزلزل پایگاه اجتماعی آن

عوامل ایجاد سیاست فضای باز در سال 1355

- آگاهی به اینکه سیاست سرکوب را نمی توان برای همیشه ادامه داد
- با آگاهی از بیماری خود در صدد زمینه سازی انتقال آرام قدرت به فرزندش بود.
- اوج تبلیغات جهانی علیه رژیم شاه

تشدید وابستگی و استبداد 1343-55

- تصویب لایحه کاپیتولاسیون توسط مجلس
- سال 43 آغاز دوره استبدادی خشن در دوره پهلوی
- تمام مخالفان را سرکوب کرد.
- مهمترین کار رژیم از لحاظ سیاسی تشکیل حزب رستاخیز بود.

نمونه هایی از سیاست فضای باز

- بهبودی وضع زندانها و کاستن از شدت شکنجه
- اصلاح قانون دادرسی
- تغییرات در هیات دولت و برکناری هویدا پس از 13 سال
- سرسامان دادن به اوضاع اقتصادی

موانع اصلی سیاست فضای باز

- عدم سازوکار قانونی برای مشارکت سیاسی و...
- از بین بردن تمام نهادهای مستقل و آزاد.
- عدم وجود حلقه ارتباطی بین دولت و مردم از سال 42 به بعد.
- جدی نبودن شاه و سردمداران او در اجرای این سیاست.
- 4. ویژگی شخصیتی محمد رضا شاه.

طوفان انقلاب، آغاز فروپاشی نظام سیاسی

- درگذشت مشکوک حاج آقا مصطفی خمینی
- برپایی یاد بود در شهرهای مختلف به مناسبت شهادت فرزند امام
- انتشار مقاله توهین آمیز به شخصت امام در روزنامه اطلاعات در 17 دی 1357.

برخی حوادث سال 57-56 قبل از انقلاب

- تظاهرات طلاب و مردم قم و برخی شهرها
- آتش سوزی سینما رکس آبادان
- تغییر پی در پی نخست وزیران
- تظاهرات مردم تهران به مناسبت عید فطر
- تظاهرات 17 شهریور 57 تهران.
- اعتصابات کارگران صنعت نفت
- فرار شاه و ورود امام (ره)

ساختار سیاسی دولت پهلوی

1-شاه و دربار

2-ارتش

3-ساواک

4-احزاب وابسته

5-نقش نفت در اقتصاد سیاسی

6-باستانگرایی ناسیونالیستی

7-وابستگی به آمریکا

1-شاه و دربار

- نظام پهلوی کاملاً فردی و بر محور شخص شاه استوار بود این فرد محوری بعد از کودتای 28 مرداد آغاز شد و تملق جانشین قانون گردید و افراد و شخصیت‌های مستقل حذف و به تدریج ساختار سیاسی و... به شخص شاه وابسته شد.

2- ارتش

- مهمترین رکن قدرت شاه ارتش بود.
- اختصاص دادن یک سوم بودجه کشور به ارتش.
- تمایل شاه به تقویت ارتش ریشه در دکتترین نیکسون دارد.
- مهمترین ضعف ارتش پهلوی وابستگی به شخص شاه بود.

3-ساواک

- این سازمان در سالهای میانی دهه 30 با کمک سیا، موساد و... به وجود آمد.
- تیمور بختیار ریاست آن بود.
- در دهه 40 و 50 مخالفین را سرکوب یا دستگیر کرد.
- ساواک هرگز موجبات بقای رژیم را فراهم نیاورد.

4- احزاب وابسته

- تأسیس دو حزب ملیون و مردم در دهه 30 بر طبق الگوی نظام سیاسی آمریکا به رهبری اقبال و علم
- انحلال حزب ملیون و جایگزینی حزب ایران نوین
- انحلال همه احزاب و تشکیل حزب رستاخیز در سال 54.

اهداف حزب رستاخیز

- 1- جلب رضایت مردم با مشارکت کنترل شده .
- 2- بسیج سیاسی توده های متوسط و پایین با اعطای امتیازات حزبی
- 3- برخورد با هر گونه فعالیت سیاسی خارج از حزب
- 4- آموزش سیاسی مردم در راستای منافع سلطنت پهلوی

نقش نفت در اقتصاد سیاسی

- مهمترین عامل تأثیرگذار بر تحولات سیاسی معاصر ایران.
- نقش مهم آن در ظهور دیکتاتوری شاه در سال های (42-57)
- استقلال دولت از جامعه
- مشروعیت داخلی و خارجی دولت
- تأمین بودجه نهاد های مختلف.

باستانگرایی ناسیونالیستی شاه

- ناسیونالیسم شاهنشاهی بعنوان ایدئولوژی مشروعیت بخش
- اوج ظهور آن در جشن های 2500 ساله ایران.
- آخرین بروز رسمی ایدئولوژی شاهنشاهی تغییر تقویم ایران از هجری شمسی به شاهنشاهی.

وابستگی به آمریکا

- وابستگی به آمریکا از پایه های رژیم پهلوی
- کمک همه جانبه آمریکا
- دفاع از ایران در مقابل تجاوز بلوک شرق.
- با پیوستن به پیمان سنتو به کشورهای غربی پیوست.
- رابطه با آمریکا عامل اصلی تنفر مردم از دولت.

وضعیت اقتصادی ایران در سال های 57-1332

- خارج شدن اقتصاد از رکود
- فساد و سوء مدیریت
- افزایش بی رویه واردات
- اجرای اصلاحات آمریکایی
- تورم و افزایش قیمتها
- اجرای سلسله برنامه های عمرانی
- وابستگی به درآمد نفت و...

عوامل نابسامانی و بحران اقتصادی

- 1- اولویت دادن به رشد و نادیده گرفتن توزیع
- 2- بی توجهی به روستا و تمرکز سرمایه گذاری در شهرها
- 3- فساد گسترده مدیران
- 4- فاصله طبقاتی زیاد در شهرها
- 5- بازده بسیار ناچیز سرمایه گذاری
- 6- استفاده از صنایع سرمایه بر

بحران ها و آسیب های دولت پهلوی

- 1-مهمترین بحران مشروعیت .
- 2-بحران مشارکت سیاسی
- 3-نبود مطبوعات مستقل
- 4-وابستگی بیش از حد به دولت به شخص شاه

مخالفان دولت پهلوی

1-چپ گرایان
الف:حزب توده
ب:سازمان
چریک های
فدایی خلق
ج:سازمان
مجاهدین خلق
ایران

2-ملی
گرایان
مشروطه
خواه
الف:جبهه
ملی دوم
ب:نهضت
آزادی

3-مخالفان مذهبی
1-3-افراد
الف:دکتر علی شریعتی
ب:آیت الله مطهری
2-3-سازمان ها و احزاب مذهبی
الف:جمعیت فدائیان اسلام
ب:هیات های موتلفه اسلامی
ج:حزب ملل اسلامی
د:روحانیت

مارکسیت ها و چپ گرایان

- این تفکر عمدتاً از طریق شوروی وارد ایران شد و تفسیر لنین و استالین از اندیشه های مارکس بود.
- در ایران مهمترین پرچمدار مارکسیم حزب توده بود که ماهیتی خشن، انقلابی، ضد مذهبی و غیره دموکراتیک داشت.

دلایل عدم مقبولیت عمومی مارکسیست در ایران

1- ماهیت ضد مذهبی این ایدئولوژی.

2- عدم محبوبیت این ایدئولوژی و وابستگی آن به شوروی.

برخی از سازمان های مارکسیست و چپ گرا

1- حزب توده

- تاسیس: 1320
- تاکید بر قانون اساسی، آزادی های مدنی و دفاع از حقوق کارگران.
- حمایت کورکورانه از شوروی بخصوص در واقعه آذربایجان و کردستان.
- نیرومندترین گروه سازمان یافته در ایران

2- سازمان چریک های فدایی خلق

- موسس: بیژن جزنی دانشجوی دانشگاه تهران از هواداران حزب توده
- نوع مبارزه: مسلحانه، چریکی و رادیکال و بیشتر در شهرهای بزرگ و جنگل های شمال
- متاثر از انقلابیون مارکسیست آمریکای لاتین

3- سازمان مجاهدین خلق

- موسسین: حنیف نژاد، سعید محسن و ...
- متاثر از بزرگان بودند.
- تاکید بر مبارزه مسلحانه
- سعی در تلفیق اسلام و مارکسیسم .
- از سال 54 به بعد چرخش در ایدئولوژی و پذیرش مارکسیسم-لنیسم

ویژگیهای گروههای چپ ودلائل عدم موفقیت

- عدم نفوذ در میان مردم به دلایل اعتقادات مارکسیستی
- در قالب سازمان های کوچک بر علیه رژیم فعالیت مسلحانه می کردند.
- شناسایی و دستگیری و اعدام اغلب آنها.
- رژیم شاه در مقابله با آنها هیچ ضعفی از خودشان نشان نداد.

ملی گرایان مشروطه خواه

1- ویژگیها:

- ریشه داشتن در مدرنیسم
- مهمترین منادی آن روشنفکری ایرانی
- اصرار بر مشروطیت
- حمایت از مبارزه مسالمت آمیز
- دربر گرفتن طیف وسیعی از روشنفکران سکولار تا روحانیون اصلاح طلب.
- عدم اصرار بر نابودی سلطنت.

عوامل افول ملی گرایان مشروطه خواه

- تشدید استبداد
- استراتژی مبارزه مسالمت آمیز و قانونمند خود نیروهای ملی گرا.

دلایل در دست نگرفتن مبارزات انقلابی از سوی جریان مشروطه خواه

1- فاقد ایدئولوژی جایگزین بودند.

2- فاقد رهبری متحد و انسجام گروهی بودند.

3- فقدان پایگاه اجتماعی گسترده و ناتوانی در بسیج توده های مردمی است.

مهمترین گروههای ملی گرایي مشروطه خواه

- 1-جبهه ملی دوم
- 2-نهضت آزادی

1-جبهه ملی دوم

- 1-در سال 1339 با عنوان جبهه ملی دوم احیاء گردید.
- 2-فقط توانست اعتصابات محدودی را در برخی از دانشگاهها و...به راه اندازند.
- 3-هدف اصلی حملات دولت امینی بود .
- 4-بعد از خرداد 42با سرکوب رژیم و اختلاف شدید داخلی فرو ریخت.

2- نهضت آزادی

- از درون جبهه ملی به وجود آمد.
- طالقانی، بازرگان و سحابی از بنیانگذاران آن بودند.
- مهمترین ویژگی نهضت تاکید بر اسلام بود.
- به لحاظ سیاسی بر قانون اساسی مشروطه، ملیت ایرانی و راه مصدق تاکید می کردند.

میزان نفوذ نهضت آزادی

- در میان روشنفکران و دانشجویان مذهبی اعتبار و نفوذ زیادی یافتند.
- درخشش چندانی در مبارزه با رژیم نداشت.
- نفوذ آن تنها به دانشجویان و روشنفکران مذهبی محدود می شد.
- ارتباط نزدیکی با روحانیت .

مخالفان مذهبی

- ظهور و گسترش در دهه 40.
- ریشه داشتن در سنت مذهبی جامعه ایرانی
- در واکنش به سیاستهای غربگرایانه دولت پهلوی و...
گسترش یافت.
- عمدتاً پدیده ای است شهری
- رویکرد به مذهب عاملی بود برای اثبات شخصیت و هویت ایرانی و نفی سیاست ها

نمونه های گسترش فرهنگ مذهبی

- تشکیل کانون های مدرنی مانند کانون توحید و مسجد هدایت در تهران.
- در سایر شهرها نیز انجمن ها و مراکز مذهبی شکل گرفتند.
- رشد چشم گیر مجلات و کتب مذهبی نمایانگر گسترش فرهنگ مذهبی در جامعه بود.

دلایل رشد گرایش مذهبی در سطوح مختلف

- رویکرد روحانیون مبارز از شاگردان امام به فعالیت های فرهنگی درکنار فعالیت های سیاسی بعد از پانزده خرداد 42
- خصالت های مذهبی جامعه ایران
- سیاست های ضد مذهبی رژیم پهلوی.
- تفسیرهای انقلابی و سیاسی از اسلام

ویژگی مثبت دکتر علی شریعتی نماینده پرشور روشنفکر مذهبی

- در سال های دهه 40 و 50 بازگشت به اسلام را فریاد می زد.
- نگاه به اسلام به عنوان یک ایدئولوژی جامع.
- تفسیر انقلابی و عدالت خواهانه از تشیع
- محور گفتمان وی بازگشت به خویشتن
- الگو قرار دادن ابوذر و... به جای مارکس و...

انتقاد به شریعتی

- تحت تاثیر نظریه های غربی قرار داشته و این امر او را از فهم اصیل منابع دینی باز داشته.
- در میان توده های مردم نفوذ چندانی نداشت و عمدتاً مخاطبین او دانشجویان و جوانان تحصیل کرده بودند.

برخی از ویژگیهای اندیشه ای شهید مطهری

- مهمترین مفسر اسلام ناب
- تفسیر دین از منظر فلسفه اسلامی
- دغدغه اصلی دفاع از حقانیت و جامعیت اسلام
- پاسخگویی به شبهات
- نقد ایدئولوژی مارکسیستی و لیبرالیستی.
- پیوند ناگسستنی بین دین و سیاست
- تاکید بر نقش مهم مردم در اداره کشور

مهمترین سازمان های مذهبی مخالف رژیم پهلوی

1- جمعیت فدائیان اسلام

- موسس نواب صفوی در سال 1324 با هدف مبارزه با بی دینی
- ترور کسروی، هژیر و رزم آرا
- ترور نافر جام دکتر فاطمی و علا
- محکومیت پیوستن ایران به پیمان نظامی سنتو
- دستگیری نواب و سه تن از یارانش در 1334
- اولین منادیان حکومت اسلامی

هیأت های مؤتلفه اسلامی

- مؤسس: مجموعه ای از هیأت های مذهبی مساجد تهران در آغاز دهه 1340
- اعتقاد به اقدامات مسلحانه
- اولین قدم ترور حسنعلی منصور
- بعد از این اقدام اکثر اعضای گروه دستگیر و اعدام شدند. و بقیه زندانی شدند و به اقدامات فرهنگی - فکری روی آوردند.

حزب ملل اسلامی

- موسس: سید محمد کاظم بجنوردی و تعدادی از جوانان مذهبی
- هدف: آموزش و تربیت افراد برای جنگ مسلحانه علیه رژیم
- شناسایی تشکیلات حزب توسط ساواک قبل از هر گونه عملیات
- اولین حزبی است که با هدف براندازی رژیم تاسیس شد.

روحانیت در دوره مشروطه و قبل از رضاخان

- حضور پر شور در عرصه سیاسی قیام مشروطه
- کنار رفتن پس از انحراف در مشروطه نظیر اعدام شیخ فضل الله نوری و...
- پایه گذاری حوزه علمیه قم در سال 1300 توسط آیت الله حائری
- دوری از صحنه سیاست و تقویت حوزه ها

روحانیت بعد از رضاخان

- رشد گرایش سیاسی در حوزه ها بعد از رضا خان
- آیت الله کاشانی مشهورترین روحانی سیاست مدار در این دوره
- اقدامات برخی از مراجع نجف بر علیه رژیم
- مشی غیر سیاسی آیت الله بروجردی
- در اوایل دهه 40 روحانیت و حوزه در مقابل دولت قرار گرفت.

عوامل سوق دادن روحانیت به فعالیت سیاسی از دهه 40 به بعد

- ظهور امام خمینی (ع) در حوزه های علمیه
- گسترش حوزه های علمیه
- افزایش تعداد طلاب و تمرکز و سازماندهی حوزه ها.
- نفوذ اجتماعی گسترده و توانایی بسیج مردمی
- سیاست فرهنگی رژیم پهلوی
- گرایش شاه به غرب اسرائیل

شاخصه های حوزه علمیه از اوایل دهه 40 به بعد

- مخالفت با برنامه های اصلاحی رژیم پهلوی و نظام سلطنت
- رشد فعالیت های سیاسی و تحول فکری
- گرایش طلاب به مباحث نظری جدید و تحصیلات دانشگاهی
- افزایش انتشار مجلات دینی و...
- قدرتمند ترین جریان مخالف رژیم

عوامل قدرت روحانیون در دهه 40

- 1- نفوذ اجتماعی
- 2- انسجام و سازماندهی
- 3- رهبری امام خمینی

1-عوامل نفوذ اجتماعی روحانیون

- شرایط مذهبی جامعه ایران.
- روحانیون مهمترین منبع معرفتی جامعه و الهام بخش توده ها.
- روحانیت به عنوان تنها نهاد مدنی مستقل از دولت.
- ج:نقش نهاد مرجعیت

2-انسجام و سازماندهی روحانیون

- در دوره ای که نهادهای مدنی دچار تشتت بودند. روحانیت تنها گروهی بود که از سازمانی منسجم و رهبری متحد و... برخوردار بود.
- در مشروطه این انسجام شکسته شد اما بعد از آن روحانیت همواره به عنوان نهادی منسجم عمل کرد.

3-ویژگی های رهبری امام خمینی

- عامل قدرت روحانیت .
- تیزهوشی سیاسی، موقعیت شناسی و سازش ناپذیری به همراه شخصیت عرفانی و دینی امام او را به یک رهبر استثنایی تبدیل نموده بود.
- در آستانه انقلاب تقریباً تمامی گروههای مخالف رژیم رهبری امام را پذیرفته بودند.

برخی از ویژگیهایی که انقلاب اسلامی را از قیام تنباکو و نهضت
مشروطه متمایز می کند.

- تغییر در ساختارهای اجتماعی و اقتصادی در روند انقلاب
- نقش روحانیت و روشنفکران در انقلاب اسلامی در قیاس به مشروطه، تنباکو و...
- ویژگیهای عام انقلاب که قبلا اشاره شد از جمله نارضایتی عمیق از وضع موجود و...

مشخصات عمومی امام خمینی (ره)

- نام: سید روح الله
- متولد مهر ماه 1281 شمسی
- محل تولد: خمین
- منتسب به میر حامد حسین
- نام پدر: آقا سید مصطفی
- مادر: خانم هاجر دختر مرحوم آقا میرزا احمد خوانساری

ویژگیهای علمی و سیاسی امام تا زمان رحلت آیت الله بروجردی

- تحصیلات ابتدایی در خمین در 19 سالگی به اراک و بعد به قم
- ملاقات با مدرس در مدرسه سپهسالار
- تالیف کشف الاسرار در سال 1323 در رد شبهات حکمی زاده
- بر عهده گرفتن نمایندگی سیاسی آیت الله بروجردی

فعالیت سیاسی امام خمینی پس از رحلت آیت الله بروجردی

- روی آوردن به مبارزه با رژیم پهلوی بعد از لایحه انجمنهای ایالتی و ولایتی
- زندانی شدن امام در خرداد سال 42
- اعتراض به کاپیتولاسیون و شاه در سال 1343
- تبعید به ترکیه
- انتقال امام در سال 1344 از ترکیه به عراق
- عزیمت از عراق به پاریس
- بازگشت به ایران 12 بهمن 57

برخی از فعالیت علمی امام پس از رحلت آیت الله بروجردی

- تالیف کتاب ارزشمند تحریر الوسيله در ترکیه در مدت نسبتاً کوتاهی
- ارائه نظریه ولایت فقیه در درس فقه خود در سال 1348 که در واقع طرح صریح نظریه بدیل در مقابل حکومت شاهنشاهی محسوب گردید.

دلایل تبعید امام خمینی(ره) از ایران به ترکیه و عراق

- دولت ایران امید داشت که با تبعید امام از یک سو فشارهای داخلی برای آزادی ایشان را بکاهد و از سوی دیگر ابعاد علمی و شان مرجعیت ایشان را تحت الشعاع مراجع نجف قرار دهد.

اندیشه سیاسی امام خمینی (ره)

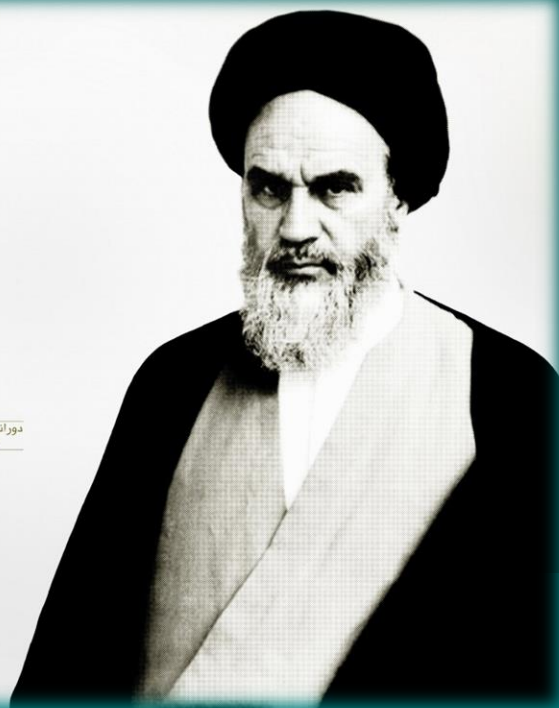
1- نفی سلطنت

2- نقد مشروطیت

3- تبیین نظریه حکومت اسلامی

روح الله الموسوی الخمينی

دورانندیش باشید: عواقب امور را بسنجید، عقبه های خطرناکی که دارید به یاد آورید
و از فشار قهر، عالم بزرگ مشکلات و شدایدی که به دنبال آن است، غفلت نکنید

کیفیت سلطنت در ایران

- سلطنت پایدارترین شکل حکومت در ایران تا زمان مشروطیت
- به لرزه در آمدن بنیان های مشروطیت .
- امام خمینی در مبارزات خود اصل برابر نفی سلطنت و اصلاح ناپذیری آن قرار داد مردود شماردن هر گونه پیشنهاد برابر بقاء آن.

1-مهمترین دلایل امام در نفی سلطنت

- 1-عدم اتکاء سلطنت به آراء مردم
- 2-متکی بودن بر زور و توارث
- 3-عدم وجود نظارت بر سلطان
- 4-مخالف با حقوق بشر و داشتن ه ماهیتی ظالمانه
- 5-نظامی کهنه و ارتجاعی است

2- نقد مشروطیت توسط امام:

- با تلاش علما به ثمر رسید ولی بعدها به علل مختلف به نتیجه نرسید.
- در صورت عمل به قانون اساسی مشروطه احتمالاً مشکلات ساختار سیاسی حل می شد.
- امام از دهه 20 به نقد مشروطه و اصل سلطنت و در دهه 40 به فکر تغییر بنیادین نظام پهلوی افتادند.

3- تبیین نظریه حکومت اسلامی

- تاکید بر احکام اسلام و نظارت علما
- ولایت فقیه ابتدا در کشف الاسرار و بعد در درس فقه در نجف تبیین گردید.
- ولایت فقیه از یک سو تضمین کننده اسلامی بودن نظام و از سوی دیگر با تقوای فقیه از استبداد جلوگیری می کند
- تبدیل نظریه ولایت فقیه از شکل فقهی به نظریه ای سیاسی

اصول اساسی اندیشه امام خمینی(ره)

- عدم مشروعیت سلطنت
- عدم امکان اصلاح نظام سلطنتی
- جامعیت و پیوند دین و سیاست
- کلاس برای ایجاد حکومت اسلامی
- حق فقها در اعمال ولایت سیاسی در عصر غیبت
- حق مردم در تعیین نوع نظام سیاسی و نظارت بر مسئولین

امام و رهبری سیاسی در انقلاب اسلامی

- از دو جنبه قابل بررسی است

1- روش ها و استراتژی های سیاسی در روند مبارزه و فعالیت های انقلابی

2- نفوذ بی نظیر در اذهان عمومی و محبوبیت گسترده مردمی

1- استراتژی ها و شیوه های مبارزه سیاسی امام خمینی(ره)

1- مردمی کردن مبارزه

2- مذهبی کردن مبارزه

3- پرهیز از مشی مسلحانه

4- حفظ اتحاد و انسجام و جلوگیری از انحطاط و مشخص کردن
راه مبارزه.

2- عوامل محبوبیت و نفوذ مردمی امام خمینی(ره)

- شخصیت ویژه امام که رابطه او با مردم به صورت عادی جلوه نمی کرد بلکه رابطه مرید و مراد بود.
- جایگاه امام به عنوان مرجع تقلید
- شرایط اجتماعی که زمینه ساز نفوذ گسترده امام گردید.
- همچنین گسترش شور انقلابی و هیجان مبارزه

تحولات عصر جمهوری

1- دوره انتقال قدرت و...

- 1357 تا 62 بحرانی ترین دوره جمهوری اسلامی است
- مشخصه این دوران رواج آزادی های گسترده سیاسی
- از مهمترین وقایع رفراندم 12 فرورین 58 انتخابات خبرگان قانون اساسی
- استعفای بازرگان
- تسخیر لانه جاسوسی آمریکا
- انتخاب بنی صدر به عنوان اولین رئیس جمهور، شروع جنگ و...

تشکیل دولت موقت و وظایف آن از نظر امام خمینی

- امام خمینی به پیشنهاد شورای انقلاب بزرگان را به عنوان نخست وزیر دولت موقت برگزید
- وظیفه دولت موقت:
- انجام رفراندوم
- تغییر رژیم سیاسی
- برگزاری مجلس موسسان
- انجام انتخابات مجلس شورای ملی

شورای انقلاب

- امام خمینی در دوران اقامت در فرانسه برای سامان دهی امور انقلاب و تشکیل نظام جدید اقدام به تاسیس شورای انقلاب نمود که با عضویت آیات عظام بهشتی، خامنه ای، رفسنجانی و... چند تن از اعضای دولت موقت فعال بود.

هدف امام از ایجاد شورای انقلاب

- پر کردن خلاءمجلس شورای اسلامی بود که به مثابه قوه مقننه باید به تدوین قوانین بپردازد به همین جهت شورای انقلاب جایگاهی برتر از دولت موقت داشت .

علل تضعیف دولت موقت

- 1- شرایط انتقالی و حساس انقلاب
- 2- نبود ارتباط تعریف شده سازمانی و تفکیک مناسب قوا.
- 3- فقدان روح انقلابی در دولت موقت و اختلاف داخلی آنها.

مهمترین گروه‌های سیاسی دوره انتقال

اطلاعیه کمیته مرکزی حزب توده ایران

پیرو اطلاعیه قبلی
کمیته مرکزی حزب توده
ایران درباره پشتیبانی
حزب ما از نامزدهای غیر
حزبی برای مجلس خبرگان،
اینک به اطلاع میرساند که
در کرمه‌لشاه، اعضاء و
هواداران و دوستان حزب،
علاوه بر رفیق رضاشلتوکی،
عضو هیئت سیاسی کمیته
مرکزی حزب توده ایران،

به حجت الاسلام سیدیونس
موسوی رأی خواهند داد.
حزب توده ایران،
ضمناً اعلام میدارد که در هر
نقطه‌ای که آیت‌الله صادق
خلخالی نامزد باشند، به
به ایشان رأی خواهد
داد.

کمیته مرکزی
حزب توده ایران
۳۵۸۵۵۹

1- سازمان چریک‌های فدایی
خلق

2- پیکار (سازمان پیکار در
راه آزادی طبقه کارگر)

3- حزب توده

1- سازمان چریکهای فدایی خلق

- بزرگترین گروه چپ گرایان
- نیرومندترین سازمان مخالف جمهوری اسلامی در سال 58 و 59
- تحریم رفتار دوم 12 فروردین 58
- علاقمندی به اینکه ساختار جدید «جمهوری دموکراتیک خلق» باشد
- انتقاد به پیش نویس قانون اساسی

2-پیکار

- همان مارکسیست شده های سازمان مجاهدین خلق بودند.
- از 1357 تا 1361 پرچمدار اصلی مائوئیسم و استالینیسم حزب توده را ستون پنجم شوروی می نامید
- دشمن افراطی چین و شوروی
- تحریم همه پرسى 12 فروردین 58

دوره تثبیت نظام (62-68)

- با افول تدریجی گروه‌ها در داخل همراه بود.
- این دوره مقارن با ریاست جمهوری آیت الله خامنه ای و نخست وزیری میر حسین موسوی بود.
- مسائل داخلی تحت الشعاع جنگ قرار گرفت.
- جدایی مجمع روحانیون مبارز از جامعه روحانیت

3- دوره بازسازی اقتصادی 1368-1376

برخی از مهمترین اتفاقات

- رحلت امام خمینی در سال (ره) 1368
- انتخاب آیت الله خامنه ای برای تصدی مقام رهبری
- ریاست جمهوری آقای هاشمی
- تجدید نظر در قانون اساسی
- سیر نزولی رقابت های سیاسی تا سال 76

سیاست های دولت در دوره بازسازی اقتصادی

- سیاست تعدیل و توسعه صادرات.
- خصوصی سازی و جذب سرمایه های خارجی
- بنیان سیاست خارجی بر اساس تنش زدایی

4-دوره توسعه سیاسی 1376تا1384

- شروع آن با ریاست جمهوری سید محمد خاتمی در خرداد 1376
- گسترش مطبوعات و شفاف شدن مواضع جناحهای داخلی
- مهمترین مباحث مردم سالاری دینی، تحزب، قانون مداری و افزایش مشارکت سیاسی.

سیاست خارجی ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی دوره اول

- تمایلات گام به گام و ملی گرایانه دولت موقت و بنی صدر
- قطع روابط با اسرائیل، آفریقای جنوبی و مصر
- خروج از پیمان سنتو
- جنگ 8ساله عراق علیه ایران
- پیام امام خمینی(ره) به گورباچف

دوره دوم سیاست خارجی

- با پایان جنگ و ریاست جمهوری آقای هاشمی رفسنجانی آغاز می شود.
- مهمترین اولویت سیاست خارجی این دوره، تنش زدایی، عادی سازی روابط با عربستان و...
- یورش عراق به کویت
- قطع رابطه با انگلستان
- امکان جایگزینی اروپا به جای آمریکا

دوره سوم سیاست خارجی

- شروع با ریاست جمهوری آقای سید محمد خاتمی
- تشکیل اجلاس سران کنفرانس اسلامی در ایران
- معرفی چهره ای صلح طلبانه از اسلام و ایران با ارائه نظریه گفتگوی تمدنها
- نارضایتی از حمله آمریکا به افغانستان و عراق

بازتاب انقلاب اسلامی بر نظریه های سیاسی

- انقلاب اسلامی اعتبار نظریه هایی که دستیابی به توسعه را باسکولاریزه شدن فرهنگی همراه می دانست از بین برد
- از چند جنبه انتقادات وارده بر مدرنیته را مورد تأیید قرار داد.
- زمینه ظهور نسل جدیدی از نظریه های انقلاب فراهم شد

بازتاب انقلاب اسلامی بر مسائل راهبردی قدرتهای بزرگ

- تغییر راهبردهای منطقه ای دوا بر قدرت
- فروپاشی پیمان سنتوبا خروج ایران از آن
- محاصره اقتصادی و حمله نظامی امریکا به طبس و...
- ترغیب امریکا به تشکیل شورای همکاری خلیج فارس و تقویت بنیه نظامی آنها و...

انقلاب اسلامی و حرکت های انقلابی در جهان اسلام (کشورهای عربی)

- لبنان: جنبش شیعی «امل» «امل اسلامی» و حزب الله و...
عراق: حزب الدعوة الاسلامی «مجلس اعلاى انقلاب اسلامی عراق»
- سوریه و عربستان: «اخوان المسلمین»
- بحرین: جبهه اسلامی برای آزادی بحرین
- کویت: حزب الله
- فلسطین: «جهاد اسلامی» و «سازمان مقاومت اسلامی»

انقلاب اسلامی و حرکت های انقلابی در جهان اسلام (غیر عربی)

- پاکستان: نهضت اجرای فقه جعفری
- کشمیر: همواره در اعتراضات مردمی: شعارهای انقلاب اسلامی سر می دهند
- آسیای مرکزی: در تاجیکستان و ازبکستان حرکتهایی دیده می شود.
- قفقاز: بازتاب انقلاب اسلامی وجود داشته

تأثیر انقلاب اسلامی در زمینه های دیگر

- 1-دولتها و نخبگان سیاسی در جهان اسلام
- 2-سازمان های بین المللی:کنفرانس اسلامی،اتحادیه بین المجالس و...
- 3-الهیات رهایی بخش در آمریکای لاتین مانند کوبا و نیکاراگوئه.

برخی از مشکلات که زمینه ساز القاء اندیشه نا کار آمدی حکومت دینی شده

- محاصر اقتصادی غرب بخصوص آمریکا
- روند سریع افزایش جمعیت در دهه اول انقلاب
- جنگ تحمیلی
- ترور بسیاری از مسئولان
- کاهش تولید و صدور نفت
- تغییر الگوی مصرف جامعه
- تورم جهانی و...

کارنامه جمهوری اسلامی بر اساس شاخص های توسعه یافتگی

1- رشد علمی و آموزشی

- موفقیت دانش آموزان ایرانی المپیاد های علمی در رشته های مختلف در مقایسه با کشورهای پیشرفته علمی در المپیاد های مختلف
- رشد کمی دانشجویان از 150 هزار به بیش از دو میلیون
- موفقیت در مبارزه با بی سوادی

2-کشاورزی و دامداری

- به رغم دو برابر شدن جمعیت به مرز خود کفایی رسیده و رشد قابل توجهی را نموده
- بر اساس گزارش سازمان خواروبار کشاورزی ایران در سال 2004 رتبه نخست صادرات کشاورزی را درمیان کشورهای خاورمیانه کسب کرده .

3- وضعیت روستاها

- بعد از انقلاب توجه به روستاها و مناطق محروم کشور از اولویت خاصی برخوردار شد.
- و شاخص هایی مانند تعداد مراکز بهداشتی، برق رسانی، ایجاد تاسیسات زیر بنایی و... رشد چندبرابری داشته است.

4-فرهنگ و هنر

- سینمای ایران به عنوان سینمای صاحب سبک و جذاب در بین 10 سینمای برتر جهان مطرح است
- در صنعت دوبلاژ جزء سه کشور برتر دنیاست
- رونق چشمگیر صنعت چاپ و نشر
- توسعه گسترده شبکه های صدا و سیما و شبکه های خبر گزارى داخلی و بین المللى

5-بهداشت و سلامت

- موفق ترین کشور جهان در کاهش نرخ مرگ و میر کودکان
- کاهش مرگ مادران ناشی از عوارض باروری
- افزایش سن امید به زندگی
- موفق ترین کشور در سال 2004 در کنترل و مقابله با ایدز

6-خدمات رسانی

- افزایش بیش از 12برابری تعداد تلفن های ثابت
- واگذاری بیش از 7میلیون تلفن همراه
- افزایش راههای درون شهری،بین شهری و...
- افزایش شبکه ها وتعداد ساعات پخش برنامه های صدا و سیما وگسترش مناطق تحت پوشش

7- نرخ رشد جمعیت

- افزایش سریع و فوق العاده نرخ رشد جمعیت با شاخص 2/3 درصد (58-68)
- کاهش سریع و نرخ رشد جمعیت با شاخص 2/1 (68 تاکنون)

بررسی افزایش قیمت‌ها و قدرت خرید مردم

- 1- یکی از علل ارزان بودن قیمت کالاهای خارجی قبل از انقلاب اعمال تعرفه های گمرکی پایین کالاهای خارجی بود
- 2- آمار نشان می دهد که به غیر از برخی اقشار جامعه، اکثر مردم از وضعیت معیشتی مناسب تری نسبت به قبل از انقلاب برخوردارند.

علل اظهار نارضایتی عده ای از مردم و حتی نخبگان از وضع موجود

- 1- تغییر الگوی مصرف جامعه و افزایش سطح توقعات.
- 2- افزایش چشمگیر سطح آگاهی های اجتماعی و...
- 3- ترویج حاکمیت فرهنگ نادرست.
- 4- انعکاس نیافتن مناسب دستاوردها
- 5- عدم توجیه مردم
- 6- جوان بودن جمعیت کشور و...

ملاک های مقایسه انقلاب ایران با انقلاب های فرانسه، روسیه، نیکاراگوئه

- 1-نارضایتی از وضع موجود
- 2-گسترش ایدئولوژی جدید جایگزین
- 3-گسترش روحیه انقلابی
- 4-نقش رهبری

مقایسه میزان نارضایتی از وضع موجود در هر چهار انقلاب

- 1-حرکتها و شورش های پیشین در هر چهار انقلاب
- 2-شورشها،اعتصابات و... متفاوت بوده روسیه کمترین و ایران بیشترین
- 3-سقوط پایه های اقتدار و مشروعیت:ابتدا ایران و در انتها روسیه
- 4-گریز روشنفکران و نخبگان:در فرانسه پیش از انقلاب و در سه انقلاب بعدی در زمان وقوع انقلاب

برخی شاخص های دیگر نارضایتی در چهار کشور

- 1- وجود یا عدم وجود نارضایتی: در هر چهار انقلاب وجود داشته
- 2- وسعت نارضایتی: ایران بیشترین جمعیت ناراضی و روسیه کمترین را داشته.
- 3- شدت و عمق نارضایتی: نارضایتی در ایران از سه کشور دیگر عمیق تر است.

2-مقایسه میزان گسترش ایدئولوژی جدید جایگزین در هر چهار انقلاب

- 1-وجود یا عدم وجود ایدئولوژی جدید:در هر چهار انقلاب آرمانهای پذیرفته شده وجود دارد.
- 2-میزان جمعیتی که ایدئولوژی جدید را پذیرفته:بیشترین میزان ایران در آخر روسیه
- 3-نوع ایدئولوژی:ایران با هر سه کشور فرق دارد

گسترش نوع ایدئولوژی های جدید جایگزین در هر چهار انقلاب

- فرانسه: آرمان وضع مطلوب حالت ثابتی نداشت
- روسیه: سوسیالیست های انقلابی و... هر کدام آرمان خاصی داشتند.
- نیکاراگوئه: نوعی همزیستی مسالمت آمیز
- ایران: عموم مردم از امام خمینی و ایدئولوژی اسلامی طرفداری می کردند.

3-مقایسه میزان گسترش روحیه انقلابی

- 1-وجود یا عدم روحیه انقلابی:وجود آن در هر چهار کشور
- 2-میزان جمعیتی که دارای این روحیه است:ایران در رده اول
- 3-شدت و عمق روحیه:در هر چهار کشور شدید بوده است در عین حال در ایران بارزتر است

4-مقایسه میزان نقش آفرینی رهبری و ساختارها

- در بررسی این شاخص باید به وجود یا عدم وجود رهبر و ساختارهای دارای نقش و میزان این نقش اشاره نمود در این زمینه وجود ساختارها در هر چهار انقلاب دیده می شود
- به دلیل ماهیت مذهبی انقلاب ایران نقش رهبری بسیار جدی بود.

مهمترین مسائل و چالش‌های بعد از انقلاب اسلامی

1- بحث ترمیدور

2- مردم سالاری دینی

3- رابطه ایران و آمریکا

4- رساله فلسطین

5- جهانی شدن و موضع جمهوری اسلامی ایران در قبال آن

1-ترمیدور یا حرکت دوری انقلاب ها

- این اصطلاح از فرانسه گرفته شده: روز نهم ماه ترمیدور 27 ژوئیه 1794 روبرسپیر و یارانش سرنگون شدند
- به این ترتیب این اصطلاح به انقلاب های دیگر نیز اطلاق شد.

تعمیم الگوی انقلاب فرانسه

- کرین برینتون و ادواردز با تعمیم این الگو معتقدند که انقلاب ها از سه مرحله «حکومت میانه روها» «حکومت تندروها» و «دوران ترمیدور» می گذرد
- میانه روها ثروتمندان و مشاهیر گروه مخالفان قدیم اند
- تندروان نیز ضعیف، دو دلی و سازش میانه روان را بر نمی تابند

تعابیر جامعه‌شناسان و تئوری پردازان از معنای ترمیدور

1- گروهی آن را واکنشی آشکار بر علیه انقلاب می دانند که در نتیجه آن، طبقات قدیمی به گونه ای به قدرت باز می گردند

2- برخی معتقدند ترمیدور فروکش کردن هیجان و تب انقلاب است که در زمان تندروان آغاز می گردد.

تبیین علل ایجاد حرکت دوری

- 1- تمایل رهبران و مردم به حرکتی از آرمان گرایی به سوی واقع گرایی
- 2- احساس نرسیدن به اهداف بلند مدت اعلام شده

مراحل انقلاب در انگلستان

- 1- دوره رژیم پیشین: سلطنت طلبان (چارلز) و طرفداران کلیسای رسمی
- 2- دوره میانه روها: پرسبیتر، هواداران پارلمان و کلیسای دولتی (1646)
- 3- دوره تندروها: کرامول، هواداران کلیسا و...
- 4- دوره ترمیدور: انحلال پارلمان و تجدید سلطنت استوارتها

مراحل انقلاب در فرانسه

- 1- دوره رژیم پیشین: سلطنت پلبان
- 2- دوره میانه روها: ژیروندنها (1789)
- 3- دوره تندروها: ژاکوبنها (1792) کندروها ، روبسپیر و ...
- 4- دوره ترمیدور: سقوط روبسپیر در (1794) و سرانجام کودتای ناپلئون

مراحل انقلاب در روسیه

- 1- دوره رژیم پشین: رومانوفها
- 2- دوره میانه روها: کادتها، مجلس دوما، بلشویکهاو...
- 3- دوره تندروها: بلشویکها (لنین و تروتسکی)
- 4- دوره ترمیدور: بحران اول: سیاست اقتصادی، بحران دوم: مرگ لنین و رقابت استالین و تروتسکی

مراحل انقلاب در آمریکا

- 1- دوره رژیم پیشین: طرفداران دولت امپراطوری
- 2- دوره میانه روها: بازرگانان و زمینداران مرفه
- 3- دوره تندروها: طرفداران اعلامیه استقلال
- 4- دوره ترمیدور: در مورد دوره بحرانی تا فرمانروایی تندروها و ترمیدور استثناست

ملاحظاتى در مورد حرکت دورى انقلاب

- 1- کتاب برینتون در اوج اثبات گرایى نگاشته شده
- 2- علوم اجتماعى به سختى مى تواند دست به پیشین بینى بزند
- 3- در این تئورى جامعیت و کلیتى وجود ندارد
- 4- برنیتون معتقد است که اصطلاح ترمیدور نسبى و مشکک است.

حرکت دوری انقلاب ها بر اساس اندیشه اسلامی

- بر اساس اندیشه اسلامی این حرکت سنتی حتمی و حرکتی خارج از اراده آدمیان به شمار نمی آید
- اندیشمندان اسلامی بر اساس آیات قرآن تغییر و تحول تاریخی را جبری نخوانده بلکه آن را وابسته به تغییرانفس آدمیان دانسته اند

2-مرد سالاری دینی

- اشاره به مفهومی است که در دوره آقای خاتمی مجدداً مورد توجه قرار گرفت.
- از آرمان های انقلاب اسلامی به شمار می رود که امکان جمع بین دین و دموکراسی است

مبانی فکری مرد سالاری

- 1- اصالت رضایت عامه 2- برابری مدنی 3- خودمختاری 4-
- تفکیکی قوا 5- قدرتمندی جامعه مدنی 6- قانون و قانون گرای
- 7- مدارا 8- شهروندی 9- مشروعیت مردمی 10- حقوق بشری

نسبت سنجی دین و دموکراسی

- اگر تعریف دموکراسی بر مبنای خاصی مانند نسبی گرایي انسان مداری و خود مختاری فرد تاکید شود به نظر نمی رسد با قرائت دین مدارانه قابل جمع باشد.
- اما اگر مفهوم دموکراسی را مفهومی منعطف بدانیم می توان از دموکراسی دینی را و اسلامی نیز سخن گفت.

برخی از مسائل موجود بین ایران و آمریکا

- شروع ارتباط در زمان ناصرالدین شاه
- اجرای راهبردها و دکترین های خاص آمریکا در ایران
- اجرای کودتای سیا در ایران
- عضویت در پیمان بغداد(سنتو)
- برقراری کاپیتولاسیون
- وقوع انقلاب خط بطلان بر حاکمیت آمریکا در ایران
و مساله فلسطین نقطه اوج تعارض ایران با آمریکا

تعریف جهانی شدن

- این اصطلاح ریشه در ادبیات تجاری و مدیریتی دهه 1970 دارد.
- کمیته بین المللی در سال 1995 جهانی شدن را در هم آمیزی اقتصاد، جامعه شناسی، سیاست، فرهنگ و رفتارها از طریق نفی مرزها و پیوستگی های ملی و اقدامات دولتی تعریف کرد.

سه احتمال در خصوص جهانی شدن

- 1- فرایندی است که از ابتدای تاریخ بشر وجود داشته
- 2- جهانی شدن با تجدد گرایی و توسعه سرمایه داری هم زمان بوده اما اخیرا شتاب گرفته
- 3- جهانی شدن فرایندی متاخر می باشد که با سایر فرایندهای اجتماعی نظیر فراصنعتی شدن و... همراه است.

ترجمه واژه globalization در فارسی

1- جهانی شدن: باپروسه یا فرایند بودن همراه است براین اساس جهانی شدن پدیده ای غیر ارادی است

2- جهانی سازی: به پروژه و طرح بودن آن نظر دارد بر این اساس امری ارادی و متاثر از سیاست های اقتصادی کشورهای غربی است.

آثار و ویژگی های جهانی شدن

- 1- در سطح اقتصاد: فرایندهای اقتصادی در سطح ملی تابع ساز و کارهای داخلی نخواهد بود.
- 2- در سطح فرهنگ: از پیدایش جامعه مدنی جهانی
- 3- در سطح سیاست: گسترش توانایی های دولت های ملی را محدود می سازد و اقتدار سازمان های بین المللی
- 4- در حوزه فنی و تکنولوژیک: وقوع انقلاب صنعتی سوم

برخی از ویژگی های عصر جهانی شدن

- فرسایش حاکمیت دولتهای ملی
- چند مرکزی شدن نظام بین الملل
- از بین رفتن مرزها در اقتصاد بین الملل
- افزایش بهره وری
- انفجار اطلاعات و گسترش وسایل ارتباط جمعی
- گسترش فقر جهانی و...

برخی از تأثیرات جهانی شدن بر جهان سوم

- عمیق تر شدن شکاف در توزیع ثروت
- زیاد شدن فاصله کشورهای شمال و جنوب
- تحمیل الگوی اقتصاد کشورهای بزرگ به کشورهای در حال توسعه
- تحمیل فرهنگ و دموکراسی غربی
- شدت گرفتن روند عرفی سازی و...

برخی از ویژگی های تجدد گرایی (مدرنیسم)

- التفات انحصاری به علم تجربی
- فناوری ماشینی جدید
- بالا رفتن سطح زندگی مادی
- سرمایه داری و بازار آزاد
- مرد سالاری
- لیبرالیسم ایدئولوژی غالب
- دنیوی شدن فرهنگ
- فرد گرایی، عقل گرایی و انسان گرایی

برخی ویژگی های پسا تجددگرایی (پست مدرنیسم)

- اعتقاد به کثرت و نسبیت ونفی وحدت گرایی
- نفی روایتهای کلان
- نفی عقل مدرن
- نفی نظریه پیشرفت
- نفی نظریه نمایش عینی وبی واسطه در معرفت شناسی
- پذیرش سنتها و فرهنگهای متعدد بومی، محلی به جای فرهنگ واحد و کلی

جهانی شدن از دیدگاه پسا مدرن

- جایگزینی فرد به جای دولت
- فرسایش مرزهای ملی
- تکثیر حقایق و تردید در حیطه های علمی و فرهنگی
- وسعت یافتن و کنترل ناپذیری شدن دنیای اجتماعی افراد
- تکرر قرائت‌های دینی و فرو پاشیدن حریم های قدسی
- ایجاد گروه‌های تروریست
- اپوزوسیون مجازی

جهانی شدن و دین اسلام

- فلسفه انتظار و ظهور امام غایب(ع) در مذهب تشیع مستلزم جهان شمولی اسلام در سرتاسر کره زمین است.
- جهانی شدن با جهان شمولی تفاوت دارد
- در میان ادیان الهی اسلام و مسیحیت بیشتر از دیگر ادیان داعیه جهان شمولی داشته اند.

جهانی شدن و جمهوری اسلامی

- تهدیدهای امنیتی پیچیده تر از پیش شده است
- جهانی شدن ایجاد کننده فرصت برای کشورهای مختلف اما تهدید های خاصه برای جهان سوم در پی دارد.
- عنصر جهانی سازی به ناکامیابی فرهنگ ما در هم نهاد سازی فرهنگ های غربی و... افزوده شده

نظریه پایان تاریخ

- به نظر فوکویاما نظریه پرداز ژاپنی الاصل آمریکایی با شکست کمونیست، سلطه آمریکا بر جهان بلا منازع خواهد بود
- اندیشه لیبرالیسم بر دیگر ایدئولوژی ها پیروز خواهد شد. و آن را پایان تاریخ معرفی می کند.

نظریه برخورد تمدنها

- این نظریه از سوی هاکنیتکتون ارائه شد و از جهانی در مقابل نظریه فوکویاما قرار دارد. بر اساس این نظریه تقابل تمدنها سیاست غالب جهانی و آخرین مرحله تکامل درگیری های عصر نو به شمار می آید

دلایل برخورد تمدنها

- وجود اختلاف میان تمدنها اساسی است
- باگسترش وسایل ارتباط جمعی گویا جهان در حال کوچکتر شدن است
- روند نوسازی اقتصادی و تحول اجتماعی انسان را از هویت دیرینه وبومی جدا می سازد
- نقش دو گانه غرب رشد آگاهی تمدنی را فزونی بخشید.
- کمتر می توان بر اختلافات فرهنگی سرپوش گذاشت.
- رشد منطقه گرایی اقتصادی

ارکان نظریه برخورد تمدنها

1- پایان نبرد ایدئولوژیک

2- تضعیف ناسیونالیسم

3- احیای جدید ملت گرایی در قالب تمدنها

4- ضرورت برخورد تمدنها بدلیل نبودن سیطره بلامنازع یک تمدن

ایده گفتگوی تمدنها

- در واکنش به نظریه برخورد تمدنها از سوی آقای خاتمی ایراد شد ومورد استقبال همگان قرار گرفت
- نامگذاری سال(2001)با عنوان سال گفتگوی تمدنها
- تمدن پاسخی است که انسان نسبت به همه هستی،جهان و انسان دارد
- .این ایده مشکلات خاص خود را نیز دارد.

با آرزوی موفقیت و بهروزی

مدرس: جواد توحیدی فر